

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

(повне найменування вищого навчального закладу)

факультет філології

(повне найменування інституту, назва факультету (відділення))

кафедра англійської філології та перекладу

(повна назва кафедри (предметної, циклової комісії))

«Допущено до захисту»

В. о. завідувача кафедри англійської філології
та перекладу

Тетяна ЗУБЕНКО

“ ” _____ 2024 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття ступеня вищої освіти

магістр

(ступінь вищої освіти)

на тему:

**ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНИХ
ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
(на матеріалі юридичної драми “СУДДЯ”)**

Керівник: к. пед. н., доцент бвз
Сидоренко Юлія Ігорівна
(вчене звання, науковий ступінь, П.І.Б.)

Рецензент: к. філол. н., доцент
Водяна Людмила Володимирівна
(посада, вчене звання, науковий ступінь, П.І.Б.)

Виконав: студент VI курсу групи 641 М
Алмаєва Ірина Леонідівна
(П.І.Б.)

Спеціальності: 035 «Філологія»
(шифр і назва спеціальності)

ОПП: «Сучасна англomовна комунікація і
переклад – англійська мова і
література та друга іноземна мова»

Миколаїв – 2024 рік

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

(повне найменування вищого навчального закладу)

Інститут, факультет, відділення	факультет філології
Кафедра, циклова комісія	кафедра англійської філології та перекладу
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Спеціальність	035 «Філологія»
ОПП / ОНП	«Сучасна англійська комунікація і переклад – англійська мова і література та друга іноземна мова»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри англійської філології та перекладу

Тетяна ЗУБЕНКО

“ ” 2024 року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ**

Алмаєвої Ірини Леонідівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проєкту (роботи) Особливості відтворення англійських юридичних термінів засобами української мови (на матеріалі юридичної драми «Суддя»)

керівник роботи: Сидоренко Юлія Ігорівна, кандидат педагогічних наук, доцент бвз

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від

«25» вересня 2024 року № 245.

2. Строк подання студентом проєкту (роботи) «22 листопада 2024 року

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи: теоретичні засади поняття «термін» та «юридичний термін», підходів до класифікації термінів, особливості перекладу англійських юридичних термінів на основі юридичної драми «Суддя».

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1) дослідити поняття кінотекст; 2) розглянути визначення терміна та різні підходи до його класифікації; 3) провести аналіз способів перекладу юридичних термінів.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) Графічний матеріал представлений 16 слайдами, які містять інформацію щодо мети кваліфікаційної роботи, її предмет та об'єкт, основні завдання, які мають

бути вирішені в процесі дослідження, а також візуалізацію ключових елементів та аналітичних даних у вигляді діаграм.

6. Консультанти розділів проєкту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Сидоренко Ю.І.		
Розділ 1	Сидоренко Ю.І.		
Розділ 2	Сидоренко Ю.І.		
Висновки	Сидоренко Ю.І.		

7. Дата видачі завдання 26.09.2024

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів проєкту (роботи)	Примітка
1.	Вступ до кваліфікаційної роботи	вересень 2024	Виконано
2.	Розділ 1.	жовтень 2024	Виконано
3.	Розділ 2.	жовтень 2024	Виконано
4.	Висновки	листопад 2024	Виконано
5.	Переддипломна практика	07.10 – 20.10. 2024	Виконано
6.	Оформлення списку використаних джерел та літератури, додатків	листопад 2024	Виконано
7.	Попередній захист	15.11.2024	Виконано
8.	Рецензія на дипломну роботу	02.12.2024	
9.	Захист дипломної роботи	16.12 2024	

Студент

_____ (підпис)

Алмасва І.Л.

_____ (прізвище та ініціали)

Керівник проєкту (роботи)

_____ (підпис)

Сидоренко Ю.І.

_____ (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	5
 РОЗДІЛ I. ОСОБЛИВОСТІ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	
1.1. Загальна характеристика офіційно-ділового стилю та його роль у юридичному дискурсі... ..	9
1.2. Поняття терміна: визначення та походження.....	13
1.3. Класифікація юридичних термінів: загальні підходи та критерії.....	18
 РОЗДІЛ II. СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ НА ПРИКЛАДІ ЮРИДИЧНОЇ ДРАМИ «СУДДЯ»	
2.1. Поняття кінотексту.....	22
2.2. Способи перекладу юридичних термінів	27
2.3. Практичний аналіз перекладу юридичних термінів у кінотексті драми «Суддя».....	31
ВИСНОВКИ	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	48
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ.....	57
ДОДАТОК. Юридична термінологія у юридичній драмі 'Суддя' та її відтворення в українськомовному перекладі.....	56

ВСТУП

Кінематограф, який поєднує елементи мистецтва та розваг, є важливою частиною сучасної культури. Кіно вплинуло на світогляд і погляди сучасного суспільства завдяки розвитку технологій і поширенню масової культури. Кіно не лише показує реальні речі, але й відкриває глядачам різні точки зору.

Переклад фільмів має важливе значення для правильного сприйняття змісту кінокартин, оскільки англійська мова є основною мовою міжнародного кіновиробництва. Це пов'язано з великими мовними, культурними та історичними відмінностями між країнами. Це особливо важливо для фільмів із юридичними термінами, оскільки важливо не лише відтворити загальний зміст, але й зберегти точність термінології. Оскільки помилки у перекладі можуть призвести до непорозумінь або навіть юридичних помилок, перекладач повинен переконатися, що терміни є юридично точними та зрозумілими.

У цьому контексті важливим є дослідження особливостей перекладу юридичних термінів, зокрема, в межах художніх фільмів, де ці терміни часто співіснують з елементами художньої виразності. Юридичні драми, як жанр, є вельми цікавими для дослідження, оскільки вони вимагають від перекладача не лише мовної майстерності, а й глибоких знань юридичних аспектів. Точність перекладу юридичних термінів набуває особливої цінності, оскільки це забезпечує не лише юридичну коректність, але й сприяє правильному сприйняттю фільму глядачами, що можуть мати різний рівень знань про правові системи.

Актуальність даного дослідження зумовлена потребою точного перекладу юридичних термінів для забезпечення ефективного функціонування правової системи в Україні в умовах глобалізації та інтеграції правових систем. Оскільки українське кіно- та правове середовище все більше взаємодіють із міжнародними правовими нормами та культурними реаліями, з'являється потреба в точному перекладі та адаптації юридичних текстів. Тому розгляд

юридичних термінів на прикладі таких кінокартин, як «Суддя», є важливим для практики перекладу та правознавства.

Метою дослідження є виявлення особливостей перекладу текстів, які є специфічними в рамках цього аналізу, а також виявлення закономірностей, притаманних перекладу англomовних художніх кінотекстів юридичної тематики на українську мову, на основі розгляду способів перекладу.

Основні завдання роботи:

- розглянути загальну характеристику офіційно-ділового стилю
- дослідити поняття кінотекст
- розглянути визначення терміна та різні підходи до його класифікації
- провести аналіз способів перекладу юридичних термінів.
- виявити закономірності найбільш поширених способів перекладу термінів на основі практичного аналізу драми «Суддя».

Об'єктом дослідження є терміни англomовного юридичного дискурсу.

Предметом дослідження є способи перекладу англійських юридичних термінів українською мовою.

Матеріалом для дослідження стала юридична драма «Суддя» та її переклад українською мовою, здійснений студією дубляжу «Постмодерн». Перекладачем був Олег Колесніков, а режисеркою дублювання — Анна Пащенко.

Для вирішення поставлених завдань було використано комбінацію таких **методів**: структурно-словотворчого аналізу термінологічних елементів, описового аналізу, а також методу перекладацького аналізу тексту. У процесі дослідження цього філологічного явища був застосований метод кількісного аналізу для визначення найпоширеніших способів перекладу, що використовуються для відтворення юридичних термінів на українську мову. Було використано узагальнення для підведення підсумків і формування висновків.

Теоретична цінність цієї роботи полягає в тому, що комплексний аналіз юридичних термінів допомагає визначити їхню роль, особливості та способи

перекладу. Отримані результати дослідження становлять вагомий внесок у розвиток загальної теорії перекладу та лексикології, зокрема в контексті перекладу спеціалізованої юридичної лексики.

Практична цінність одержаних результатів полягає, перш за все, у можливості використання матеріалів дослідження для створення навчальних і методичних посібників з лексикології, а також словників і довідників англійської мови, зокрема спеціалізованих словників юридичних термінів.

Апробація результатів дослідження. Окремі положення кваліфікаційної роботи були представлені у тезах доповіді на тему 'Features of Translation of English Legal Terms into Ukrainian (Based on the Material of the Legal Drama 'Judge')' та викладені під час конференції "Могилянські читання".

Структура й обсяг кваліфікаційної роботи. Робота складається із вступу, двох розділів, висновку, списку використаних джерел, списку джерел ілюстративного матеріалу та додатку.

У Вступі обґрунтовано вибір теми дослідження та її актуальність, визначено мету та завдання кваліфікаційної роботи, описано матеріал і методи дослідження. Також наголошено на теоретичному значенні, новизні та практичній цінності роботи, а також окреслено основний зміст усіх зазначених структурних елементів.

У першому розділі дослідження викладено теоретичні основи, які є важливими для досягнення мети роботи та вирішення поставлених завдань. Окрему увагу приділено характеристиці офіційно-ділового стилю, його ролі в юридичному дискурсі та особливостям функціонування юридичної мови. Розглядаються поняття терміна, його визначення, походження та функції у мові. Також обговорюються основні критерії, за якими можна класифікувати терміни в правничій сфері. У роботі згадуються важливі дослідження таких фахівців, як С. М. Нікіфорова та А. Я. Коваленко, чия праця зробила суттєвий внесок у розробку класифікацій термінів і підходів до їх аналізу.

У другому розділі досліджується поняття кінотексту та його специфіка в контексті юридичної драми "Суддя", а також розглядаються способи перекладу

юридичних термінів на українську мову. Висвітлюються результати дослідження, яке виявило найоптимальніші способи перекладу для юридичних термінів, що використовувалися у драмі. Для цього був застосований метод суцільної вибірки, який охоплював матеріали юридичної драми "Суддя". Аналіз перекладу базується на класифікації перекладацьких трансформацій, запропонованій у 2019 році викладачами Київського національного лінгвістичного університету (Ніконова В. Г., Максимов С. Є., Чернікова О. І. та ін.), що дозволяє систематизувати застосовані перекладацькі стратегії та методи трансформації юридичних термінів.

РОЗДІЛ І. ОСОБЛИВОСТІ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

1.1. Загальна характеристика офіційно-ділового стилю та його роль у юридичному дискурсі.

Офіційно-діловий стиль слугує мовним інструментом у таких сферах, як урядова діяльність, міжнародні відносини, юриспруденція, торгівля, економіка, військова справа, реклама, а також офіційне спілкування в установах і повсякденному житті окремих людей. Науковці мають різні підходи до його трактування, що спричинило термінологічну варіативність. Зокрема, Л. М. Черноватий називає цей стиль «стилем ділового мовлення»,[78] В. І. Карaban — «офіційним стилем»,[22] Л. О. Ярова — «діловим стилем» або «стилем ділових документів». [83]

Офіційно-діловий стиль є мовою, яка використовується в різноманітних ділових документах, таких як розпорядження, постанови, програми, заяви, автобіографії, резолюції, протоколи, закони, акти, накази, анкети, розписки та інші.[72] Його основне завдання — організація взаємодії між учасниками ділових відносин у правовій та соціально-виробничій сферах, а також забезпечення ефективного обслуговування громадян у стандартних ситуаціях.[52]

Офіційно-діловий стиль має низку особливостей, які вирізняють його серед інших мовних стилів, головним чином через специфіку функціонального застосування. Цей стиль вважається найбільш консервативним, адже зберігає сталі структурні форми та синтаксичні конструкції. Часто в ньому зустрічаються архаїзми, усталені фрази та звороти, що особливо помітно в текстах контрактів.

Процеси бізнес-листування, укладання договорів та складання інших офіційних документів суворо регламентовані як на лексичному, так і на синтаксичному рівнях. Для цього стилю характерне повне виключення

емоційності та суб'єктивної модальності. Офіційний стиль документів має кілька підстилів: мова ділових документів, юридичних текстів, дипломатичних паперів, військових звітів та документів державного управління. [11]

Офіційні документи виконують різні функції, такі як оформлення зобов'язань, забезпечення матеріальних ресурсів, регулювання цінової політики, організаційно-розпорядчі завдання тощо. Юридична мова контрактів у мовознавстві визначається як «лінгвосоціокультурне утворення, яке формується в процесі усної та письмової комунікації суб'єктів правової сфери для реалізації соціально-професійних відносин». [74]

Основні характеристики офіційно-ділового стилю:

- Він ґрунтується на логічній структурі. Важливими рисами є послідовність і точність у викладі фактів, документальність, об'єктивність у судженнях, ясність формулювань та емоційно нейтральний характер висловлювань.
- Вимоги до лексики та фразеології є дуже суворими. У цьому стилі заборонено використовувати канцеляризми, розмовні вирази, діалектизми, жаргонізми, аббревіатури та професіоналізми, особливо в документах, законах і договорах.
- Діловий текст має певний рівень стандартизації мови та специфічні синтаксичні особливості.
- Офіційно-діловий стиль характеризується високою ступінню одноманітності, суворими вимогами до формату і чіткою регламентацією структури та розміщення тексту.

Таким чином, тексти цього стилю вимагають чіткої документації, точності у формулюваннях і не допускають подвійного трактування змісту. [82]

Юридична мова зазвичай призначена для обмеженого кола користувачів, але це коло може змінюватися. Основними її користувачами є професійні юристи, проте вона також доступна для широкого загалу. Мова слугує інструментом для специфічної інтелектуальної комунікації в правовій сфері. Як правило, юридична мова не є частиною повсякденного спілкування, а

використовується переважно в контексті правових ситуацій або при взаємодії з правовими нормами.[61]

Юридичний дискурс є специфічним видом інституційного дискурсу, який забезпечує взаємодію учасників відповідно до встановлених норм і приписів, що визначають їх поведінку в різних правових ситуаціях.[63] Існує кілька підходів до його визначення. Зокрема, Дерді Е. Т. розглядає юридичний дискурс як складну комунікативну подію, що представлена англійськими правовими документами та юридичною літературою. Цей вид дискурсу є особливим типом мови в текстовій формі, що вимагає врахування позамовних факторів для повного розуміння.[17] Інше визначення описує юридичний дискурс як діяльність, що ґрунтується на історичних і соціокультурних кодах (традиціях) та спрямована на регулювання і контроль суспільних відносин, а також на закріплення і формулювання правових норм.[2]

Юридичний дискурс визначається специфічними правилами використання, які впливають із законодавчих актів, наприклад, застереження поліції (чи право на мовчання), а також з особливих правових інституційних конвенцій, таких як асиметрія влади та доступу до знань. Крім того, він охоплює жанри, що функціонують відповідно до різних етапів або фаз і мають свої власні правила та цілі взаємодії.

Юридичний дискурс має свій особливий код, що часто використовується в інституційних середовищах. Його унікальність проявляється через застосування термінів, кліше та канцеляризмів, відсутність експресивних засобів, складні синтаксичні структури та обмежений набір жанрово-стилістичних прийомів. Мовні й стилістичні засоби, а також типи мовленнєвих актів, характерні для цього дискурсу, свідчать про їхню підпорядкованість основній меті юридичного дискурсу – нормалізації відносин між людьми.[1]

Таким чином, юридичний дискурс не є ізольованою системою, а активно взаємодіє з іншими дискурсами. Його аналіз потребує врахування постійних елементів, таких як кліше, структура речень і домінуючі частини мови, а також

контексту, в якому він використовується. Крім того, важливо звертати увагу на форму юридичного мовлення та на ролі учасників комунікативного процесу.

Ця робота аналізує юридичний дискурс у фільмі "Суддя", який відображає тонкощі судової системи та адвокатської діяльності. Події розгортаються у вигаданому місті Карлінвіл, штат Індіана, а головними героями є Хенк Палмер, успішний адвокат, і його батько Джозеф Палмер, суддя. Фільм досліджує складні сімейні стосунки та професійні виклики, коли Хенк захищає батька, звинуваченого у вбивстві.

Як зазначено раніше, юридичний дискурс тісно пов'язаний з іншими типами дискурсів, утворюючи концепт «інтердискурсу». Це дозволяє юридичному мовленню запозичувати риси інших дискурсів і водночас передавати їм власні особливості структури та використання. У контексті даного дослідження, що базується на юридичній драмі, чітко простежується взаємодія юридичного дискурсу з медійним (електронні та телевізійні ЗМІ), а також із повсякденним мовленням, оскільки персонажі серіалу використовують юридичну термінологію не лише в професійному середовищі, а й у побуті.

1.2. Поняття терміна: визначення та походження

Теоретичне термінознавство як окрема галузь лінгвістики почало формуватися в 70-х роках ХХ століття.[38] Термінологія стала важливою частиною мовного лексикону, і сьогодні існує значна кількість визначень термінів. Однією з актуальних проблем у теорії термінології є розмежування слів загального вжитку і термінів.[60] Згідно з визначенням О. І. Дуди, термін — це слово або словосполучення, яке чітко та однозначно позначає предмет, явище чи поняття в науці чи техніці, розкриваючи його основний зміст. В основі терміна, за словами дослідниці, завжди лежить його наукове визначення.[18]

Вчені підкреслюють, що термін має кілька характерних рис: системність, яка визначається його належністю до конкретної терміносистеми; наявність чіткого визначення; моносемантичність; стилістична нейтральність та відсутність виразності.[85]. Однак, з іншого боку, термін є динамічним явищем, що виникає, формулюється та трансформується в процесі пізнання (когніції), коли концепт перетворюється на вербалізований вираз, що пов'язаний з конкретною теорією чи концепцією, через яку осмислюються різні галузі знань і (або) діяльності.[41]

Терміни є особливою частиною лексики, що займає важливе місце в загальнонаціональному словнику мови. Вони мають здатність швидко збагачуватися новими лексичними одиницями і активно використовуються фахівцями різних галузей. Це одна з причин зацікавленості лінгвістів вивченням термінів. Інша причина полягає у перекладацьких труднощах, що виникають у різних стилях та жанрах літератури: науково-технічній, науково-популярній, науково-фантастичній, публіцистичній та навіть белетристичній.

Н. П. Білозерська зазначає, що для адекватного перекладу термінологічних одиниць необхідно мати знання про особливості перекладу термінів, їх класифікацію, способи утворення, походження, функціонування як у межах певної терміносистеми, так і поза нею. Водночас, переклад фахових

текстів виходить за рамки відтворення лише термінологічних одиниць мовою перекладу.[4]

Основні аспекти термінології допомагають усвідомити унікальність певного виду лексики як системи понять, що відображають наукові ідеї. Це також охоплює сукупність спеціалізованих термінів, які використовуються у різних галузях науки, взаємопов'язані класи термінів, підгрупи словникового складу літературної мови та лексичний шар, створений штучно.[72]

У своїй монографії «Українська термінологія: комплексний лінгвістичний аналіз» М. О. Вакуленко визначає основне завдання термінології як вивчення норм та закономірностей створення, розвитку та використання термінів у певній сфері діяльності. Автор зазначає, що ця наука застосовує як статистичні, так і аналітичні методи для свого дослідження.[6]

Термін, як і інші мовні універсалиї, є складним і важким для чіткого визначення. Через це в лінгвістиці існує багато різних підходів до його визначення, що свідчить про складність і дискусійність цього питання.[16] Розглянемо кілька визначень терміна для більш глибокого та всеосяжного розуміння цього поняття.

Термін визначається як слово або словосполучення, що використовується в специфічній сфері діяльності і позначає конкретне спеціалізоване поняття.[17]

При визначенні терміна наголошується на його функціонально-смысловому аспекті, оскільки термін має бути пов'язаний з одним конкретним поняттям. М. І. Мостовий пропонує таке визначення терміна: це слово або словосполучення з історично обґрунтованим чи умовно закріпленим значенням, яке відображає одне поняття в спеціалізованій сфері знань або діяльності. [53]

В. І. Карабан визначає термін як мовний знак, що відображає поняття, яке належить до певної професійної галузі науки або техніки. Він вважає, що науково-технічні терміни є важливою складовою науково-технічних текстів.[22]

М. І. Мостовий та В. І. Карабан вдало охарактеризували суть терміна, зазначаючи, що це слово або словосполучення, яке використовується для

вираження конкретного поняття, прийняте у відповідній професійній сфері та вживається в специфічних умовах.

Н. Раєвська стверджує, що термін – це слово, яке відрізняється не лише стилістичною специфікою, але й певною обмеженістю у межах лексичної системи, що визначає поняття конкретної галузі знань.[61]

А. Коваленко визначає термін як емоційно нейтральне слово або словосполучення, яке використовується для точного вираження понять і назв об'єктів [28].

Терміни є важливою складовою лексичного складу мови. Вони можуть утворюватися на основі рідної мови або запозичуватися з інших термінологічних систем, зокрема міжнародних греко-латинських одиниць. Також терміни можуть виникати з іншої мови, але завжди повинні точно відображати специфіку конкретного поняття. [85] Варто зауважити, що терміни не існують ізольовано в мові, а функціонують в межах певної термінології. Термінологія є підсистемою загальної лексичної структури мови, що формує систему наукових термінів.[87] Згідно з одним з визначень, термінологія створює систему понять певної науки, яка фіксується в спеціальному словесному виразі. У загальній мові слово може мати кілька значень, проте в межах термінологічної системи воно набуває чіткої однозначності. [23]

Загалом, термінознавство досліджено досить широко, але деякі проблеми залишаються нерозв'язаними. Сучасні українські термінологи проводять більш поглиблені дослідження терміна як мовного знака та термінології як підсистеми літературної мови, ніж їхні попередники, які працювали на початку ХХ століття. Термінологію розглядають як один із рівнів лексичного фонду мови, який може зазнавати свідомого впливу суспільства, а також як важливий інструмент для забезпечення наукової діяльності через дослідження ресурсів знань і фіксацію наукових результатів [47].

Чимало робіт, присвячених систематичному вивченню термінології, створено філологами, серед яких Ф. А. Циткіна та Т. А. Журавльова. [75] Терміни досліджують не лише представники різних галузей знань, а й лінгвісти,

що підтверджується аналізом наукових праць у цій сфері. Фахівці акцентують увагу на точності відповідності термінів науковим і технічним поняттям, які вони позначають, а також на вирішенні питань стандартизації термінів і впорядкуванні термінологічних систем [88].

Ф. Циткіна висуває такі вимоги до терміна:

1. Короткість і точність. Термін має бути якомога коротшим і водночас точним. Успішний термін — це не просто етикетка; він повинен чітко та повно відображати характеристики поняття. Не всі терміни описують структуру, аномалії, процеси чи функції, але кожен з них містить короткі вказівні або описові характеристики.
2. Специфічність. Ця характеристика є дуже бажаною для терміна в кожній науковій сфері. В ідеалі термінологічне найменування має бути однозначним у межах певної галузевої термінології і не мати синонімів.[75]

Юридичний термін визначається як слово або словосполучення, що позначає поняття з правової сфери суспільного життя і має своє визначення в юридичній літературі (законодавчих актах, юридичних словниках, науково-правових дослідженнях) [2].

Англійська юридична термінологія формувалася протягом століть і продовжує розвиватися, постійно оновлюючись, але залишаючись цілісною та адаптуючись до змін у суспільстві. Кожен юридичний текст містить відповідні терміни, які характеризуються нейтральністю, однозначністю і відсутністю емоційного забарвлення.

Англомовна юридична термінологія має різноманітні етимологічні джерела, зокрема англійські, латинські, французькі, грецькі та німецькі слова і словосполучення, які впливали на її формування в різні історичні періоди за різних обставин. Основними групами серед них є англійські, латинські та французькі терміни.[62] Це пояснюється тим, що англійське правознавство протягом тривалого часу використовувало три мови: англійська слугувала для усного спілкування, тоді як французька і латина — для письмового.

Співіснування цих мов сприяло створенню унікального правового явища — використання синонімічних слів з різних мов як єдиного цілого, наприклад, «deem» і «consider» (вважати), «had» і «received» (отримати), «pardon» і «forgive» (пробачити), «terms» і «conditions» (умови) тощо.

Звернення правознавців і державних діячів до англійської мови відбулося лише в другій половині XIV століття, тоді як використання французької мови в юридичній сфері тривало до XVII століття. Правознавці того часу, змушені складати документи англійською, зазвичай надавали перевагу перекладу кожного окремого слова з французької чи латинської термінології, а не пошуку відповідних термінів в англійській мові, зберігаючи початкову конструкцію. Внаслідок цього багато термінів залишилися неперекладеними і впроваджувалися в юридичну практику без асиміляції, оскільки в англійській мові не існувало еквівалентів, необхідних для точного відображення певних понять.

Отже, терміни є важливим компонентом мови, що відображають специфічні поняття у різних сферах знань і діяльності. Вони вирізняються однозначністю, нейтральністю, системністю та точністю, що забезпечує їх функціонування у межах термінологічних систем. Еволюція термінів пов'язана з розвитком наукових і професійних галузей, а їх переклад і використання потребують глибокого розуміння як лінгвістичних, так і галузевих особливостей. Це підкреслює значущість термінології для формування чіткої та однозначної комунікації у спеціалізованих сферах.

1.3. Класифікація юридичних термінів: загальні підходи та критерії

Юридичні терміни містять у собі точні відомості про основні об'єкти у правовому обговоренні. Наприклад, такі об'єкти як право, порушення закону, справедливість, правило, покарання тощо. Характеристики цих термінів, такі як чіткість, постійне використання, безпристрасність висловлення, дозволяють здійснити паралель з науковою термінологією та закріпити конкретні інтерпретації та уявлення, уникнувши неправильних тлумачень та чітко визначивши область, зміст та характер дій права. [86]

У різні періоди дослідження правової термінології та її розвитку, а також особливостей функціонування, цією темою займалися як українські, так і закордонні науковці, зокрема Д. Мелінкофф, [89] Е. Дерді, [17] Т. Кияк [25] та інші. Чимало лінгвістів приділили увагу аналізу специфіки перекладу юридичних текстів. У рамках термінознавства значний акцент зроблено на дослідженні словотвірних і структурно-семантичних характеристик англійських правових термінів. [17] Юридична термінологія стала особливо актуальною в умовах зростання міжнародної інтеграції та зміцнення економічних зв'язків між країнами.

На думку А. А. Дудки, юридичний термін — це слово або словосполучення, яке відображає певне поняття чи об'єкт у сфері права. Завдяки цьому зв'язку термін стає невід'ємною частиною юридичної терміносистеми, виконуючи функцію ключового елемента цієї професійної лексики. [19]

Згідно з положеннями «Енциклопедичного юридичного словника», С. М. Нікіфорова аналізує особливості юридичної термінології та виділяє її різновиди за критерієм зрозумілості для різних груп населення:

1. **Загальноживані терміни** — це слова, зрозумілі й використовувані в повсякденному житті. Приклади: *свідок, працівник; accomplice, accreditation.*
2. **Спеціальні юридичні терміни** — характеризуються специфічністю та застосовуються в рамках професійної діяльності. Вони зрозумілі

переважно фахівцям у сфері права. Приклади: *необхідна оборона, задоволення позову; coerced acquiescence, to retaliate accusation.*

3. **Спеціально-технічні терміни** — використовуються у вузьких галузях, таких як медицина, економіка чи техніка. Такі терміни мають бути зрозумілі юристам, які водночас володіють додатковими знаннями в цих сферах. Приклади: *недоброякісна продукція, правила техніки безпеки; non-patentable, nuclear-free.* [54]

Сучасна мова містить порівняно небагато термінів, які мають аналоги в повсякденному вжитку. Основною функцією термінологічної лексики є номінативна, тобто позначення спеціальних понять, пов'язаних із різними сферами людської діяльності.[13] Ця функція особливо характерна для професійно-виробничого, ділового, наукового та публіцистичного стилів. Водночас терміни дедалі частіше зустрічаються у сучасній художній літературі, де вони нерідко набувають додаткових значень, а також експресивного чи емоційного відтінку.[28] Визначити межі між загальнонауковою, загальнотехнічною, галузевою та вузькоспеціалізованою термінологією стає дедалі складніше через швидкий розвиток права та появу нових явищ і сфер діяльності.

Аналізуючи праці, присвячені вивченню юридичної термінології, можна помітити, що значна частина досліджень базується на системоцентричному підході. Основними аспектами цього підходу є функціонально-стилістичний, ортологічний та структурно-семантичний. Зокрема, структурно-семантичний аспект фокусується на аналізі словотворчої структури та граматичної системи юридичної термінології, класифікує терміни за тематичними групами та досліджує їхнє генетичне походження для виявлення основних і найбільш продуктивних способів номінації термінів.[68]

Лінгвісти зазначають, що структурна класифікація термінологічних словосполучень базується на кількості компонентів і їхніх граматичних

характеристиках, серед яких найпоширенішими є двокомпонентні структури.[38]

А. Я. Коваленко класифікує терміни на три основні групи: прості, складні та терміни-словосполучення. Прості терміни складаються з одного слова. Складні терміни утворюються з двох або більше слів, які можуть писатися разом або через дефіс. Терміни-словосполучення складаються з кількох компонентів, кожен з яких має свою структуру та конкретний спосіб словотвору.[28]

Юридичні терміни можна класифікувати на терміни нормативно-правових актів (законодавчі терміни) та терміни правничої науки, залежно від їх формальної закріпленості. Цю класифікацію підтримує більшість сучасних дослідників. Зокрема, М. І. Панов поділяє правові поняття на дві основні групи: «доктринальні» та «легальні».[57] Доктринальні терміни стосуються безпосередньо юридичної науки і відображають різні «вчення», «теорії» та «концепції», що є результатом пізнавальної діяльності. Легальні терміни закріплені в нормативно-правових актах, таких як закони та підзаконні акти, і належать як до юридичної науки, так і до позитивного права. [27]

Крім попередніх класифікацій, юридичні терміни можна також розподілити за вертикальним і горизонтальним принципами. Вертикальний принцип базується на поділі термінів залежно від юридичної сили нормативних актів, у яких вони закріплені. Найбільш авторитетними є терміни, закріплені в Конституції, а також терміни, що зустрічаються в інших законах і підзаконних нормативних правових актах.[52] Горизонтальна класифікація, в свою чергу, охоплює різні види міжгалузевих термінів, що використовуються в різних галузях права. Крім того, виділяється загальноправова термінологія, яка зустрічається в конституціях, основах законодавства та кодексах.[70] Вона включає терміни, що є спільними для багатьох галузей публічного та приватного права і використовуються в їх загальновизнаному значенні, такі як

«відповідальність», «права та обов'язки громадян», «приватна власність» тощо. Ці терміни є універсальними і формують основну мовну структуру законодавства.[52]

У процесі перекладу, коли термін відсутній в українській мові, перекладач може використовувати засоби українського алфавіту для передачі іншомовного терміна або ж описово перекласти правове поняття, використовуючи відповідні українські слова, що формують терміносполучення.

Таким чином, поняття термінології є широким і багатозначним. Термінологія складає значну частину юридичних текстів, а фахівці в галузі юриспруденції пропонують різноманітні класифікації юридичних термінів, з урахуванням численних особливостей.

РОЗДІЛ II. СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ НА ПРИКЛАДІ ХУДОЖНЬОГО ФІЛЬМУ «THE JUDGE».

2.1 Поняття кінотексту.

З кінця минулого століття кіномистецтво стало потужним інструментом впливу на різні аспекти людського життя. Виконуючи не лише розважальну, а й освітню та інформаційну функції, кіно перетворилося на один із найпопулярніших засобів передачі етнокультурної специфіки, що спричинило значний інтерес дослідників до його вивчення.

Українська дослідниця Т. Лук'янова визначає фільм, або кіно, як «полісеміотичне явище, яке здатне передавати значення через зображення, мовлення та музику; це впливовий засіб передачі цінностей, ідей та інформації. У технологічному аспекті фільм являє собою послідовність фотографічних зображень (кадрів), об'єднаних єдиним сюжетом і доповнених звуковим супроводом». [45]

Переклад фільмів та серіалів ставить перекладача перед численними особливостями та труднощами, які не характерні для інших видів перекладу. Сучасне перекладознавство поки що недостатньо висвітлює це питання, хоча в останні роки спостерігається зростання інтересу дослідників до сутності кінотексту та його перекладу. Науковці сьогодні схильні вважати, що переклад кінотексту має особливості, які відрізняють його від більшості інших об'єктів перекладу.

У сучасній лінгвістиці дослідники неодноразово намагалися визначити поняття «кінотекст», проте донині не сформовано єдиного узагальненого терміну для його позначення. Це зумовлено, насамперед, різними підходами до вивчення цього явища.

Влучним є визначення української дослідниці Т. Кропінової, яка зазначає, що кінотекст – це «складний комплексний текст, створений колективно, спрямований на викликання емоційного стану або стимулювання роздумів, що має єдиний багатосаровий зміст, який формують вербальні та невербальні елементи вираження. Взаємодія та баланс змістового навантаження між ними можуть змінюватися залежно від цілей, завдань та художнього задуму авторського колективу». [36]

Кінотекст – це термін, який використовується в перекладацькому процесі для опису текстів, що супроводжують фільм. До нього належать субтитри, дубляж, описи дій чи інші тексти, що передають інформацію про діалоги, події та настрої фільму. [12] Специфіка кінотексту полягає в тому, що він включає два основні компоненти – вербальний та невербальний. Це обумовлює його особливість для дослідників. Вербальний план є мінімалістичним, зведений до діалогів або монологів, які використовуються лише за потребою, наприклад, для демонстрації внутрішнього монологу персонажа або конфлікту, що не був показаний на екрані. Усі інші змістові аспекти передаються через невербальну частину, яку перекладач має враховувати під час перекладу. [5]

Для порівняння можна звернутися до художньої літератури: опис у текстах має схожу мету з невербальним планом вираження в кіно — створювати візуальне тло, яке доповнює звукове сприйняття світу та ситуацій, у яких перебуває герой або сам герой. Однак варто зауважити, що візуальні образи в кіно сприймаються миттєво й цілісно, на відміну від детальних описів у літературі. Власне, загальна кількість інформації в кінотексті розподілена між вербальним та невербальним компонентами, при цьому перевага віддається невербальному плану. Вся інформація про навколишній світ, події та фізичні дії героїв передається через візуальні образи, а вербальний план, у свою чергу, передає переважно комунікацію героїв — їхні думки, листи, написи та інші елементи, що існують у візуальному просторі. Окрім цього, знімальна група на чолі з режисером ретельно розробляє і вибудовує систему взаємодії між

вербальними і невербальними планами, аби досягти бажаного ефекту на глядача. Ця система є ключовим інструментом для реалізації авторського задуму. [12]

Згідно з курсом лекцій «Теорія і технологія перекладу» О. М. Білоусова, важливість невербального аспекту в перекладі та його взаємозв'язок з вербальним значно перевищує роль екстралінгвістичних факторів. Це обумовлено тим, що змістове навантаження часто переноситься на невербальну складову, що пояснює «бідність» діалогів у кіно. У таких умовах перекладач змушений звертати увагу не лише на словесні формулювання, а й на комунікативну мету, яку автор скрипту вкладає в репліку. У цьому контексті вербальний та невербальний плани вираження можуть бути або повністю узгодженими, або доповнювати один одного, або ж навіть суперечити одне одному. [5]

Коли вербальний і невербальний плани вираження узгоджуються, один із них часто описує або доповнює те, що міститься в іншому. Якщо вербальне вираження доповнює невербальне, або навпаки, переклад стає складнішим, особливо коли вербальний план не дає достатньо інформації для повного розуміння подій. Важливо сприймати весь комплекс кінотексту, що часто потребує внесення змін чи доповнень у вербальний план під час перекладу. Жестикуляція є прикладом ускладнюючого компонента. Жести, які мають значення в культурі оригіналу, можуть бути незрозумілими для реципієнтів іншої культури, тому перекладач повинен розширювати змістові рамки вербального плану, враховуючи також зміст жесту для досягнення адекватності перекладу з оригіналу. [5]

Існують ситуації, коли вербальний та невербальний плани вираження суперечать один одному, створюючи конфлікт, який має певну художню мету. Це є одним із найбільш складних завдань для перекладача, оскільки для збереження адекватності перекладу необхідно чітко визначити мету цього

конфлікту, його роль у конкретному епізоді та вплив на загальний зміст твору. Важливо також врахувати стилістичні обмеження мови, на яку здійснюється переклад, і інші фактори, що можуть впливати на переклад. Зазвичай такі конфлікти виявляються у складних внутрішніх або міжособистісних конфліктах героїв, або служать засобом для створення комічного ефекту.

Для глибшого розуміння процесу перекладу кінотексту необхідно звернутися до теорії мовної комунікації. В цьому контексті виділяють чотири основні компоненти змісту висловлення:

- *Денотативний* – це предметно-логічний зміст, який пов'язаний з позначенням певних предметних ситуацій.
- *Синтаксичний* – визначається структурою синтаксичних зв'язків між елементами висловлення, тобто організацією його синтаксичної структури.
- *Конотативний* – цей зміст охоплює функціонально-стилістичне й експресивне забарвлення висловлювання, яке надає йому певного емоційного чи стилістичного відтінку.
- *Прагматичний* – це зміст, що визначається відношенням між мовним висловлюванням і учасниками комунікаційного акту, тобто суб'єктивними ставленнями до тексту, які виникають у процесі комунікації. [65]

Кінотекст має особливу властивість створювати враження присутності глядача на місці дії, залучаючи його до системи комунікації, що відбувається на екрані. Це досягається завдяки впливу на основні органи чуття — зір та слух. Крім діалогів і монологів, кінотекст містить декорації, акторську гру та музичний супровід, що ще більше посилює відчуття реальності.

Таким чином, переклад кінотексту значно відрізняється від перекладу інших типів текстів через наявність двох планів вираження — вербального та невербального. Їх взаємозв'язок і баланс змісту створюють унікальні ситуації під час перекладу, яких не можна знайти в інших жанрах. Переклад кінотексту є складним завданням, адже вимагає врахування культурних особливостей, мовних нюансів і технічних аспектів, пов'язаних із роботою зі звуком та зображенням. Перекладач має бути не тільки майстром мови, але й здатним досягти гармонії між вербальним і невербальним вираженням, щоб точно передати сенс і стиль фільму.

2.2 Способи перекладу юридичних термінів.

Термінологічна система юридичної сфери англійської мови є складною, добре організованою та розгалуженою, постійно доповнюючись новими термінами, що пов'язані з правом. Вона безперервно розвивається, а її понятійний апарат вдосконалюється.

Стилістична диференціація цієї термінологічної системи зумовлена її широким застосуванням у різних галузях, таких як законодавство, судочинство, нотаріат, діловодство, юридична наука і освіта, правова інформація та правова публіцистика. [2]

У процесі перекладу термінів важливо не лише розуміти окремі складові терміна, але й сприймати його як єдине ціле. Багатокомпонентні терміни зазвичай формуються на основі найбільш поширених і загальноприйнятих термінів, що часто створює труднощі при перекладі. Значення таких термінів може не збігатися зі значенням окремих компонентів, а в деяких випадках спостерігається зміна порядку слів у групах. Для досягнення точності перекладу важливо правильно ідентифікувати проблему та вибрати відповідну трансформацію. Крім мовної інтуїції та знання термінів рідною мовою, необхідно мати базові знання в галузі, щоб переклад був адекватним. Глибоке розуміння тексту є обов'язковою умовою для точного перекладу, оскільки механічне запам'ятовування термінів без знання їх сутності часто призводить до серйозних помилок. Тому, окрім використання спеціалізованих словників та онлайн-ресурсів, перекладачам важливо взаємодіяти з експертами відповідних сфер знань.

У процесі перекладу термінів важливо не лише розуміти окремі складові терміна, але й сприймати його як єдине ціле. Багатокомпонентні терміни зазвичай формуються на основі найбільш поширених і загальноприйнятих термінів, що часто створює труднощі при перекладі. Значення таких термінів

може не збігатися зі значенням окремих компонентів, а в деяких випадках спостерігається зміна порядку слів у групах. Для досягнення точності перекладу важливо правильно ідентифікувати проблему та вибрати відповідну трансформацію. Крім мовної інтуїції та знання термінів рідною мовою, необхідно мати базові знання в галузі, щоб переклад був адекватним. Глибоке розуміння тексту є обов'язковою умовою для точного перекладу, оскільки механічне запам'ятовування термінів без знання їх сутності часто призводить до серйозних помилок. Тому, окрім використання спеціалізованих словників та онлайн-ресурсів, перекладачам важливо взаємодіяти з експертами відповідних сфер знань.

Якщо в лексикографічних джерелах немає точного еквівалента для певного терміна або варіантних відповідників, під час перекладу англійських багатокомпонентних термінів зазвичай використовують такі способи: транскодування, калькування, описовий переклад, конкретизацію, додавання або навіть вилучення. [3]

Калькування — це один із найпростіших способів перекладу термінів та словосполучень, оскільки передбачає дослівний переклад. Цей метод можна застосовувати як для перекладу всіх компонентів багатокомпонентного терміна, так і для перекладу лише одного його елемента.

Описовий переклад передає значення терміна через детальне пояснення. Його основною перевагою є можливість максимально повно розкрити суть явища, але головним недоліком є громіздкість і деталізація. Під час перекладу англійських багатокомпонентних термінів виникає проблема компресії мови, оскільки англійська мова схильна до використання стиснутих виразів, що не завжди має відповідники в українській мові. Це призводить до необхідності «декомпресії» виразів, що створює додаткові труднощі під час перекладу. [70]

Інколи перекладачеві необхідно застосувати *додавання*, тобто включити кілька додаткових слів для того, щоб зробити текст більш точним і зрозумілим. Така трансформація зумовлена різницями у синтаксисі, граматичних структурах, відсутністю лексико-семантичних еквівалентів, а також вимогами стилістичних норм. [9] Під час перекладу часто додаються лексичні одиниці з інших частин мови, що допомагає досягти більшої ясності та точності в передачі значення.

Під час перекладу окремих складових багатокomпонентних термінів перекладачі можуть використовувати *транскодування*. Це процес, при якому звукова або графічна форма слова з оригінальної мови передається через засоби абетки мови перекладу. Перед тим як застосовувати описовий переклад або транскодування, перекладач повинен переконатися, що в мові перекладу немає вже існуючого відповідника терміна. Інакше можуть виникнути дублети, або синонімічні варіанти термінів. [23]

При перекладі з англійської на українську мову часто використовують *конкретизацію*. Цей спосіб дає можливість замінити термін з більш загальним значенням на термін з більш точним або обмеженим значенням у мові перекладу.

Вилучення в перекладі полягає у виключенні з тексту деяких слів, що мають надлишкове семантичне навантаження і не впливають на загальний сенс. [Корунець] Таке вилучення зазвичай застосовується, коли ці елементи не несуть важливої інформації або можуть порушити граматичні чи стилістичні норми мови перекладу. Водночас, дозволяється пропускати лише ті елементи, що дублюються за нормами оригінальної мови. [23]

У перекладознавстві існує підхід, за якого терміни не перекладаються як звичайні слова, а відтворюються через поняття. Це означає, що для перекладу терміна спочатку здійснюється аналіз нових властивостей поняття, а не просто

перенесення терміна з однієї мови на іншу. В результаті, інколи для цього поняття вибирається інша назва, яка може відрізнятися від оригінальної термінології. [74]

Юридичні терміни є мовними одиницями, які позначають поняття в межах специфічної професійної галузі. Вони відіграють важливу роль у юридичних текстах, однак їх переклад часто стає складним завданням через їх багатозначність, відсутність точних відповідників у мові перекладу та національні відмінності. Наприклад, в американському, британському, канадському та інших варіантах англійської мови можуть використовуватись різні терміни для позначення одного й того ж явища, процесу чи об'єкта. [32]

Переклад терміну з англійської на мову з одним стандартним різновидом права, як-от українська, може спричинити певні труднощі, але ці проблеми не настільки складні, як ті, з якими, наприклад, можуть зіткнутися українські юристи, консультуючи англомовного клієнта з питань українського законодавства.

Отже, переклад юридичних текстів охоплює багатоаспектний процес, що враховує низку важливих факторів. Окрім знань у сфері перекладознавства та мовознавства, перекладачі юридичного дискурсу повинні володіти базовими знаннями в галузі права, з якою вони працюють, або активно співпрацювати з профільними фахівцями.

2.3. Практичний аналіз перекладу юридичних термінів у кінотексті драми «The Judge».

На сьогоднішній день існує кілька підходів до класифікації юридичних термінів, які акцентують увагу на різних аспектах правничої термінології. Одним із основних критеріїв є будова терміна. Згідно з пропозицією А. Я. Коваленка, юридичні терміни можна поділити на прості, складні та термінослівосполучення. [28] У рамках цієї роботи ми плануємо визначити, яку частку серед правничих термінів складає кожна з цих категорій.

Прості терміни складаються з одного слова і можуть належати до будь-якої частини мови. Найчастіше це іменники та дієслова, які позначають юридичні дії та поняття. У деяких випадках можна зустріти дво- або трикомпонентні іменникові сполучення, що забезпечує мовну економію та робить висловлювання більш природними. Розглянемо приклади таких термінів на основі конкретного ілюстративного матеріалу:

Discharge – звільнення; *dealing* – угода; *contract* – договір; *assault* – напад; *fraud* – шахрайство; *bigamy* – двошлюбність; *liability* – відповідальність; *insurance* – страхування; *waiver* – збитки; *an injunction* - судова заборона; *the offender* – правопорушник; *abduction* – викрадення; *attorney* -адвокат; *fingerprints* - відбитки пальців; і т.д. Дані терміни за частиною мови належать до іменників.

Друга група — складні терміни, що складаються з двох або більше компонентів. Вони можуть поєднувати різні частини мови. Зазвичай це комбінації прикметників з іменниками або безсполучникові іменникові кластери (двокомпонентні або трьохкомпонентні). Розглянемо ці терміни на прикладах:

Juridical process – юридичний процес; *operating budget* – операційний бюджет; *criminal penalties* – кримінальні покарання; *public hearing* – відкриті

слухання; *false evidence* – неправдиві свідчення; *exclusive rights* – ексклюзивне право; *criminal offence* – кримінальний злочин; *disorderly offence* – порушення громадського порядку; *exemption provision* – надання імунітету; *clearing agency* – розрахункова палата; *prosecutorial judgment* – рішення обвинувальної влади; і т.д. Ці складні терміни є поєднанням прикметника та іменника.

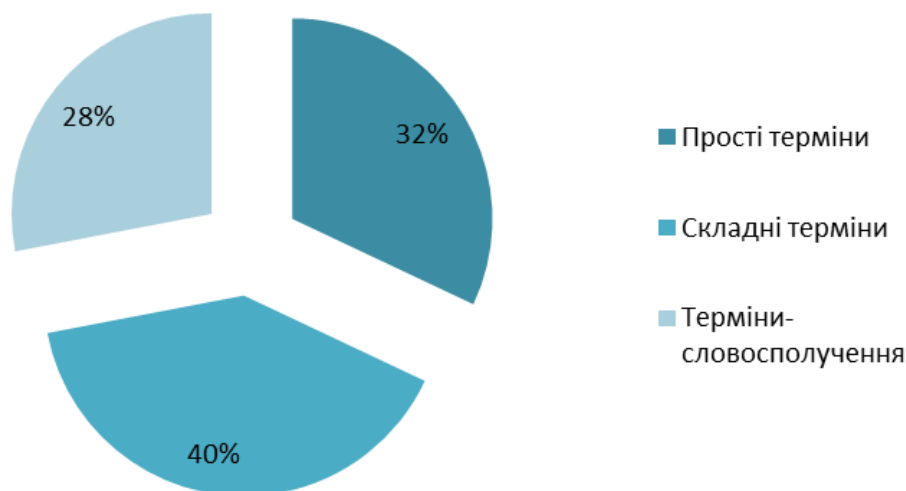
Окремою групою є терміни-словосполучення, які мають складну та усталену структуру, і тільки в певних комбінаціях елементів набувають конкретного значення та позначають певний концепт. Як і в попередніх групах, у цій теж переважають поєднання прикметника з іменником та безсполучникові іменникові кластери (як двокомпонентні, так і такі, що містять три іменники). Розглянемо їх на прикладах:

Evidentiary hearing – слухання щодо допустимості доказів; *being equipped to steal* – обладнання для крадіжки; *fully comprehensive insurance* – повне страхування; *witness protection program* – програма захисту свідків; *offence against the law* – порушення закону; і .д.

Таблиця 2.1 Порівняння частки юридичних термінів за будовою

	Кількість	Частка
Прості терміни	32	32%
Складні терміни	40	40%
Терміни-словосполучення	28	28%

Діаграма 2.1 Порівняння частки юридичних термінів за будовою.

З попередньої таблиці та діаграми видно, що в обраному ілюстративному матеріалі домінують прості та складні терміни. Це можна пояснити прагненням до економії мовних засобів і уникненням можливих варіантів тлумачення мовних одиниць.

Оскільки юридичний дискурс може інтегруватися в розмовний стиль, адже адвокати іноді використовують терміни поза своєю професійною діяльністю, певні юридичні терміни можуть належати до неофіційного стилю. Наприклад: *to leave the bench* – завершити кар'єру судді; *passed the bar* – скласти екзамен в колегії адвокатів.

У нашій роботі ми використовуємо ілюстративні матеріали з юридичної драми "Суддя", де діалоги героїв відображають сучасні тенденції як загальної мови, так і юридичного дискурсу. Одним із таких термінів є «*closer*», який є неологізмом або сленговим виразом розмовного стилю. У юридичному контексті «клоузер» позначає юриста, здатного переконати клієнта підписати угоду, тим самим уникнувши передачі справи до суду.

Деякі терміни мають спеціалізований характер, що є характерною рисою правового мовлення. Вони не використовуються у повсякденному житті та визначають юридичну мову як систему, що включає різні галузі зі

специфічними термінами. Наприклад: *plaintiff* – позивач; *subpoena* – повістка до суду; *defendant* – відповідач;

Крім того, існують терміни, що мають суто офіційний характер. Такі термін є невід’ємною рисою юридичного дискурсу як інституційного дискурсу. Вони вживаються в юридичних документах, наприклад: *testimony* – свідчення

Юридичний дискурс використовує багато термінів латинського походження, оскільки значна частина термінів правової мови має корені в римському праві, наприклад: *subpoena* – повістка до суду; *defendant* – відповідач; *affidavit* – письмове показання під присягою.

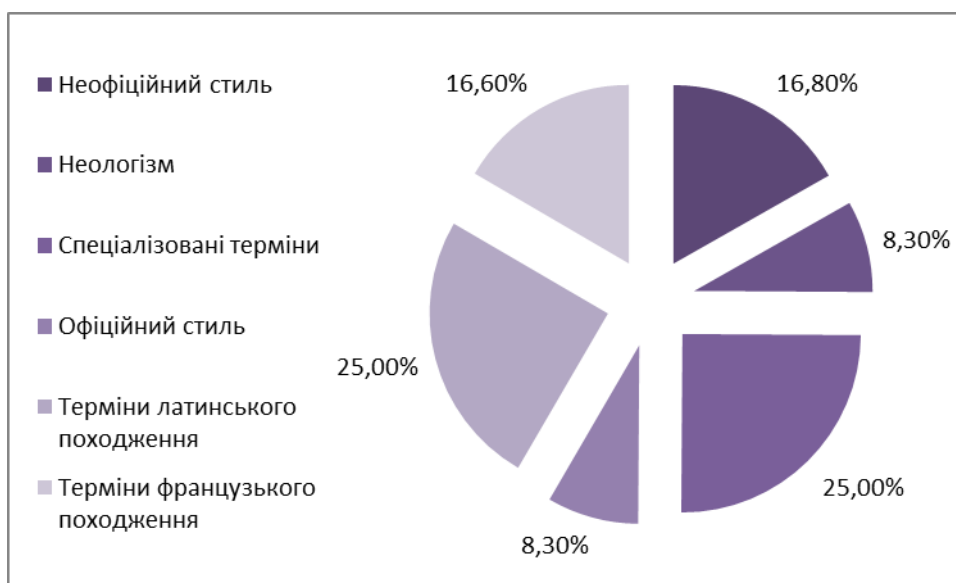
У ході історичних подій, що спричинили тісну взаємодію давньоанглійської та французької мов, значна частина юридичної термінології походить від французьких слів. Спочатку вони використовувалися як синоніми до англійських понять у сфері правосуддя, проте згодом повністю витіснили англійські терміни у документах та професійному спілкуванні юридичної галузі. Серед цих термінів можна навести такі приклади: *plaintiff* – позивач; *in open court* – у відкритому судовому засіданні.

Наведені таблиця та діаграма нижче показують, як різноманітні стилістичні ознаки характеризують терміни з ілюстративних матеріалів. Багато з них походять з французької та латинської мов.

Таблиця 2.2 Порівняння частки юридичних термінів за стилістичними ознаками

	Кількість	Частка
Неофіційний стиль	2	16,80%
Неологізм	1	8,30%
Спеціалізовані терміни	3	25,00%
Офіційний стиль	1	8,30%
Терміни латинського походження	3	25,00%
Терміни французького походження	2	16,60%

Діаграма 2.2 Порівняння частки юридичних термінів за стилістичними ознаками

Юридичні терміни можуть бути класифіковані за ступенем зрозумілості. Спеціально-технічні терміни можуть використовуватися юристами, які володіють не тільки правовою, але й іншими галузями:

Shareholders – акціонери (вживаються у фінансовому праві); *waiver* – збитки (вживаються у фінансовому та економічному правах); *alimony* – фінансова підтримка (вживаються у економічному праві); *negligence* – недбалість (вживаються у фінансовому та економічному правах); *manpower* – людські ресурси (вживаються у фінансовому, економічному та військовому правах).

Загальнозначущі терміни відомі не лише юристам, але й багатьом людям, що не мають відношення до юридичної справи, оскільки такі терміни часто повторюються в загальнодоступних документах та ЗМІ:

Offence against the law – порушення закону; *the offender* – правопорушник; *attorney* – адвокат; *fingerprints* – відбитки пальців; і т.д.

Спеціальними юридичними термінами послуговуються лише спеціалісти правничої сфери. Вони характеризуються тим, що використовують у діловому мовленні юристів:

Passed the bar – скласти екзамен в колегії адвокатів; *to leave the bench* – завершити кар'єру судді; *testimony* – свідчення; *criminal penalties* – кримінальні покарання; і т.д.

Таким чином, юридичний дискурс слід аналізувати, спираючись на різні підходи. Вищезазначені приклади є лише частиною унікальних характеристик, які відрізняють цей дискурс від інших. Дослідження терміносистеми права вже давно привертають увагу лінгвістів із різних галузей. На сьогодні це питання залишається актуальним і потребує подальшого вивчення.

Проблематика перекладу юридичних термінів завжди залишалася в центрі уваги багатьох мовознавців. Як юридична наука, так і мова перебувають у процесі постійного розвитку. З'являються нові терміни, концепції та явища, характерні для окремих галузей права.

Для проведення перекладацького аналізу було використано класифікацію способів перекладу, запропоновану у 2019 році науковцями Київського національного лінгвістичного університету (Ніконова В. Г., Максимов С. Є., Чернікова О. І. та інші).

Відмінності між юридичними системами нерідко зумовлюють необхідність звертатися до описового перекладу. Попри те, що цей спосіб може виглядати об'ємним і складним, він дозволяє максимально точно передати зміст поняття. Наведені далі приклади наочно демонструють, як англійські юридичні терміни перекладаються українською мовою за допомогою цього способу.

Capital murder – вбивство, що карається смертною карою;

money laundering - (відмивання коштів, отриманих злочинним шляхом);

manslaughter - (ненавмисне вбивство);

execution – прийняття рішення суду;

there's a hearing on my subpoena - (за моєю повісткою призначено слухання)

oath-helper – особа, що підтверджує справедливість заявок однієї з сторонніх сторін під присягою;

hot issue - цінний папір, розміщений публічно і користується величезним попитом;

at a remedial stage – на етапі застосування засобів правового захисту;

formation process – процес укладення договору;

under the contract - за договором;

backdating option – оформлення заднім числом;

to exempt from liability – звільнити від відповідальності;

obstruction of justice tampering with federal evidence – перешкоджання правосуддю із фальсифікацією федеральних доказів.

This case is moving forward – справу прийнято на розгляд судочинства;

passed the bar – скласти екзамен в колегії адвокатів;

committing a breach of the peace – порушення громадського порядку;

white-collar crime – злочин, скоєний службовцем;

transcript of the evidence - розшифрована стенограма протоколу судового засідання;

extraordinary remedies – надзвичайні засоби судового (правового) захисту;

rules of superintendence – правила нагляду за процедурою проведення засідань;

official accusation – офіційне звинувачення (у здійсненні злочину);

accrual right – право на витягнення доходу;

the bar – екзамен в колегії адвокатів

evidentiary hearing – слухання щодо допустимості доказів;

hearsays – показання з чужих слів.

Коли в мові перекладу немає точного відповідника, часто вдаються до запозичення через калькування. Цей підхід полягає у дослівному відтворенні структури англійського поняття за допомогою українських мовних засобів. Приклади, представлені далі, наочно демонструють використання цього методу.

Juridical process – юридичний процес;

operating budget – операційний бюджет;

An order of discharge is a court order releasing someone from bankruptcy - (Наказ про звільнення – це рішення суду про звільнення особи від банкрутства);

to attempt to interrogate – намагтися допитати;

attorney – адвокат;

fingerprints – відбитки пальців;

plaintiff – позивач;

constitutional rights – конституційні права;

juvenile court – суд для неповнолітніх;

witness protection program – програма захисту свідків;

give a deposition – дати свідчення;

testify against – свідчити проти;

plaintiff being interviewed – опитаних позивачів;

cross examinations – перехресний допит;

a civil suit – цивільний позов;

perjury – лжесвідчення;

criminal intimidation – незаконне залякування;

prosecutor – обвинувач;

the letter of the law – буквою закону;

criminal penalties – кримінальні покарання;

a federal crime – федеральний злочин;

public hearing – відкриті слухання;

by direct vote – прямим голосуванням;

manpower – людські ресурси;

according to law – відповідно до закону;

false evidence – неправдиві свідчення;

exclusive rights - ексклюзивне право.

У багатьох випадках для більш точного відтворення змісту поняття необхідно використовувати додаткові лексичні елементи. У таких ситуаціях застосовується спосіб додавання. Приклади, наведені далі, показують, як цей підхід реалізується під час перекладу.

Citizen's arrest – затримання правопорушника цивільною особою;

irrevocable decision – рішення, остаточно вступило в силу;

fully comprehensive insurance – повне страхування;

four serial suicides and now a note – чотири серійних самогубства, а тепер ще й передсмертна записка;

this is circumstantial – це все непрямі докази;

embezzlement - розкрадання майна фірми.

Завдяки граматичним різницям між мовами часто використовують спосіб опущення. Це стосується тих мовних одиниць, які є надлишковими в мові перекладу і можуть бути відновлені через анафоричні або катафоричні зв'язки. Наведені приклади ілюструють цей спосіб.

entirely and completely remove – усунути повністю;

class action lawsuits – колективні позови;

null and void – недійсний.

Значення конкретного поняття може змінюватися залежно від контексту, що є загальновідомим. У таких ситуаціях перекладачі застосовують спосіб

модуляції. Цей перекладацький спосіб полягає у виборі відповідного терміна, який найкраще пасує до загального контексту висловлювання, як показано в наведених прикладах.

a fair assessment - об'єктивна оцінка;

a record – привід в поліції;

defendant – відповідач;

jury – судді;

an attorney client privilege – адвокатська таємниця;

a managing partner – керівний менеджер;

effective – вступати в силу.

Під час перекладу часто виникають складнощі через різницю в граматичних та словотвірних системах мов. Для точного відтворення елементів мови оригіналу в мові перекладу застосовують спосіб компенсації. Приклади, наведені нижче, ілюструють цей спосіб.

asking for property to be returned to someone - вимагають повернути майно комусь;

we can petition the juvenile court alleging the boy's in need supervision and protection - ми можемо подати прохання в суд у справах неповнолітніх, стверджуючи, що хлопчик потребує нагляд і захист;

public works – громадські роботи;

in the red – борг;

closer – закривач(юрист, здатний переконати клієнта підписати угоду, тим самим уникнувши передачі справи до суду);

filing this action – подавши цей позов;

That case was sealed - було закрите слухання.

Конкретизація дозволяє вибрати найбільш відповідний термін серед синонімічних варіантів для точного перекладу. Цей спосіб зумовлений комунікативним контекстом, у якому вживається термін. Наведені нижче приклади ілюструють це.

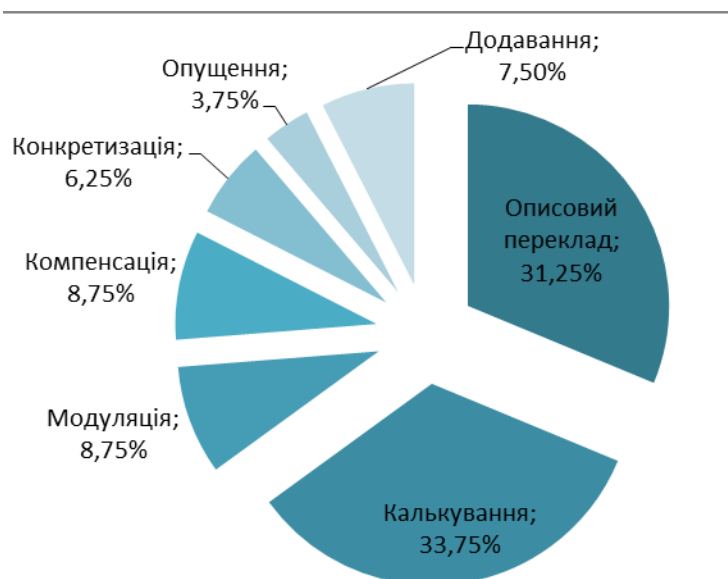
you ever heard of obstruction of justice. It's a federal offence – ви коли-небудь чули про перешкоджання правосуддю. Це федеральне правопорушення;

paralegal – помічник юриста;

bail – застава;

general counsel – юрисконсульт;

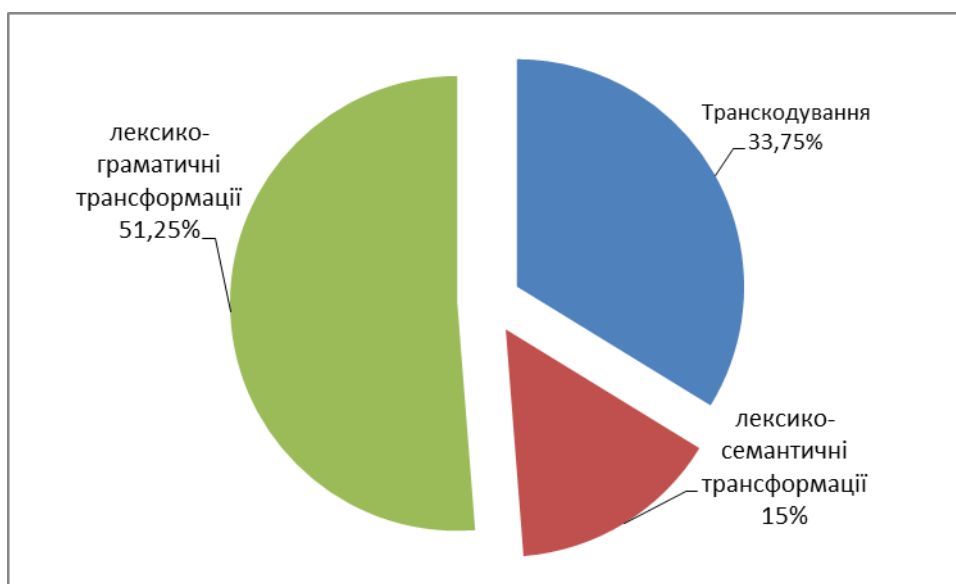
Діаграма 2.3 Співвідношення перекладацьких методів в ілюстративних матеріалах

На діаграмі, представленій вище, можна побачити, які способи перекладу використовувалися і в якій кількості. Це дозволяє наочно проілюструвати загальні тенденції перекладу в матеріалах, що були вибрані для цієї роботи.

Крім того, діаграма, що подана нижче, демонструє, яка група перекладацьких трансформацій зустрічалася найчастіше. До таких груп відносяться: транскодування (калькування); лексико-семантичні трансформації (конкретизація та модуляція); лексико-граматичні трансформації (додавання, опущення, описовий переклад, компенсація). Як демонструє діаграма нижче, за типами перекладацьких трансформацій найбільшу частку займає лексико-граматичні трансформації (51,25%), за ними йдуть транскодування (33,75%) та лексико-семантичні трансформації (15%).

Діаграма 2.4 Співвідношення типів перекладацьких трансформацій

Отже, як можна побачити з наведених прикладів, у процесі перекладу англійських юридичних термінів використовуються різноманітні трансформації. Їх застосування зумовлене відмінностями в лінгвістичних системах мови оригіналу та мови перекладу.

Переклад юридичного дискурсу включає не тільки вибір відповідного терміна, а й потребує більш глибокого підходу, який полягає у визначенні відповідного концепту. Перекладачі-термінологи повинні володіти не лише мовами оригіналу та перекладу, а й мати достатнє розуміння галузі, в якій вони працюють. Коли в лексикографічних джерелах відсутній точний еквівалент терміна, для перекладу складних англійських термінів зазвичай застосовуються такі способи, як транскодування, калькування, описовий переклад, конкретизація, додавання та опущення.

Отже, переклад юридичних текстів та термінів вимагає врахування кількох важливих факторів і особливостей. Перекладачі в юридичній сфері повинні бути експертами не лише в перекладознавстві та мовознавстві, але й мати основні знання у галузі правознавства. Крім того, важливо співпрацювати з юристами, щоб уникнути розбіжностей чи помилок, які можуть призвести до різночитань у юридичних документах або непорозумінь під час судових розглядів.

ВИСНОВКИ

Результати дослідження особливостей відтворення англomовних юридичних термінів засобами української мови (на матеріалі юридичної драми "Суддя") дозволяють зробити кілька важливих висновків.

Терміносистема юридичної науки є складною та багатогранною. Вона постійно змінюється та адаптується через інтеграцію правового дискурсу з іншими сферами та виникнення нових понять і термінів у цій галузі. З цих процесів з'явилася нова дисципліна, яка знаходиться на перетині лінгвістики та права — юридична лінгвістика. Особлива увага до неї зросла у зв'язку з посиленням міжнародних відносин, обміну знаннями, досвідом та досягненнями між країнами.

Юридичний дискурс можна розглядати як інтердискурс, оскільки він часто включає елементи інших типів дискурсів, таких як науковий, офіційно-діловий, розмовний тощо. Ця характеристика зумовлена швидким розвитком правових відносин та зростаючою увагою до цієї сфери в суспільстві.

Для цього дослідження основним ілюстраційним матеріалом стали юридичні терміни з юридичної драми «Суддя». Вони наочно демонструють, що юридичний дискурс є інтердискурсом, оскільки, окрім ділового спілкування, він інтегрований у медіа-дискурс та навіть у розмовний стиль. На основі цих матеріалів були виокремлені такі особливості юридичної термінології як частини інтердискурсу: терміни неофіційного стилю (16,8%), неологізми/сленгізми (8,3%), спеціалізовані терміни (25%), терміни офіційного стилю (8,3%), а також терміни латинського (25%) та французького (16,6%) походження.

Дослідження виявляє мовні, словотвірні та стилістичні особливості юридичних понять через приклади відібраних матеріалів. Результати свідчать про наявність різноманітних дериваційних моделей, характерних для

юридичних термінів, що стосуються кількості компонентів та їх морфологічного складу. У дослідженні також було розглянуто різні підходи до класифікації юридичних термінів. Ключовими параметрами класифікації стали категорії «зрозумілість» (загальноживані, спеціалізовані юридичні та технічні терміни), кількість компонентів та граматична структура (прості, складні та терміни у вигляді словосполучень). Розробку цих класифікацій здійснили мовознавці, зокрема С. М. Нікіфорова та А. Я. Коваленко.

Переклад юридичних термінів завжди був важливим питанням для мовознавців і перекладачів по всьому світу, таких як Д. Мелінкофф, Є. Дерді та Т. В. Кияк. Всі дослідники зійшлися на думці, що в процесі перекладу потрібно використовувати існуючі відповідники в мові перекладу, а якщо таких немає — шукати найбільш точний концепт. Існують різноманітні методи передачі англійських юридичних термінів українською, серед яких найпоширенішими є додавання, опущення, описовий переклад, транскодування і модуляція. Також слід підкреслити, що перекладач має можливість створювати нові терміни в мові перекладу, опираючись на наявні матеріали. Однак перед цим він повинен переконатися, що в мові перекладу немає подібного поняття чи концепту, аби уникнути неоднозначності, різних тлумачень та термінологічної синонімії.

Також варто зазначити, що перекладачі юридичного дискурсу повинні не лише володіти мовами оригіналу та перекладу, але й мати знання основних аспектів юридичної науки. Важливим чинником при перекладі юридичних текстів є традиція або прецедент, які часто є основою юридичного дискурсу. Якщо таких знань недостатньо, переклад краще виконувати у співпраці з адвокатами чи юристами. Це дослідження виявило статистичні тенденції в перекладацьких трансформаціях, серед яких: калькування (33,75%), описовий переклад (31,25%), компенсація (8,75%), модуляція (8,75%), конкретизація (6,25%), додавання (7,5%), опущення (3,75%).

Проведене дослідження відкриває можливості для подальшого вивчення особливостей англомовних юридичних термінів та їх передачі українською мовою. В майбутніх дослідженнях важливо звернути увагу на інтеграцію елементів інших дискурсів в юридичний, а також враховувати фактори, такі як країна, де ці терміни використовуються, соціальну приналежність осіб, які працюють з термінологією, та конкретні сфери застосування термінологічних баз.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Артикуца Н. В. Законодавчі терміни та їх визначення. Наукові записки. Том 90: Правові науки. Київ: Вид-во Пульсари, 2009. С. 39–44
2. Артикуца Н. В. Мова права і юридична термінологія: навч. посіб. 2-е вид., змін. і допов. Київ: Стилос, 2004. 277 с.
3. Балацька О. Л., Куц О. В., Педашев С. А. Особливості англо-українського перекладу багатокomпонентних термінів: лексичні трансформації. «Молодий вчений». 2019. № 5.1 (69.1). С. 14—17.
4. Білозерська Л. П., Возненко Н. В., Радецька С. В. Термінологія та переклад : навч. посібник для студентів філологічного напрямку підготовки. Вінниця: Нова Книга, 2010. 232 с.
5. Білоус О. М. Теорія і технологія перекладу. Курс лекцій: доопрацьований та доповнений. Навчальний посібник для студентів перекладацьких відділень. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. С. 200.
6. Вакуленко М. О. Українська термінологія: комплексний лінгвістичний аналіз: монографія. Івано-Франківськ : Фоліант, 2015. 361 с.
7. Вакулик І. І. Структурна організація новітніх термінів у контексті розвитку сучасної науки. Наукові пошуки у III тисячолітті: соціальний, правовий, економічний та гуманітарний виміри. 2016. С. 65–67.
8. Вербенец М. Б. Лексико-семантичні процеси в сучасній юридичній термінології. Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика. 2005. № 11. С. 54–65.
9. Веренкіотова О. В. Категорія «поняття» у теорії та філософії права. Підприємництво, госп-во і право. 2008. № 10. С. 75—78.
10. Вороніна К. В. Ділова кореспонденція та переклад. Харків : ХНУ ім. НВ. Н. Каразіна, 2014. 96 с.
11. Горелікова С. М. Природа терміна та деякі особливості терміноутворення в англійській мові. Вісник ОДУ. 2012. №6. - С. 35-41.

12. Грекова А. “Localisation in translation during voice-over of Fleabag series”, Студентські наукові студії, вип. 42 (86), 2021, С.76-80.
13. Гумовська І. М. Англійська правнича термінологія в економічному дискурсі. Праці Міжнар. конф. «Прикладна лінгвістика у ХХІ ст». Львів, 2003. 230 с.
14. Гусейнова К. С. Порівняльний аналіз юридичних термінів в англійській та українській мовах: можливості та перспективи. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2021. № 52, том 2. С. 129–132.
15. Д’яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення: семант. та соціолінгвіст. аспекти. К.: Вид. дім «КМ Academia», 2000. 218 с.
16. Давіденко А. Л. До питання про становлення лінгвістичного аналізу тексту як наукової і навчальної дисципліни. Семантика мови і тексту: Збірник статей 1У Міжнародної конференції. Івано–Франківськ, 2020. С. 266 – 273.
17. Дерді Е. Т. Словотвірні та структурно-семантичні характеристики англійських юридичних термінів. Дис. Київ, 2003. Автореферат. 21 с
18. Дуда О. І. Процеси термінологізації в сучасній англійській мові (на матеріалі літератури з кредитно-банківської справи) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2001. 19 с.
19. Дудка А. А. Класифікації англійських юридичних термінів та прийоми їх перекладу на українську мову. Вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка, 2009. №12 (175). с. 13.
20. Зеленська О. Деякі аспекти синонімії в англійській термінології кримінального права. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2017. № 6. С. 382–386.
21. Зінукова Н. В. Ділова документація англійською мовою: складання та переклад. Дніпропетровський ун-т економіки та права. Дніпропетровськ, 2006. 68 с.

22. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури / В.І. Карабан. - Вінниця : Нова книга, 2002. - 207 с.
23. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми Вінниця: Нова книга, 2004. 576 с.
24. Киселевич І. В. Класифікації англійських юридичних термінів: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Trends in the scientific development» (28 вересня–01 жовтня 2021 року), Ванкувер, Канада. 2021. С. 35-43
25. Кияк Т. Р. Функції та переклад термінів у фахових текстах. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2007. № 32. С. 104–108.
26. Кікец І. Кікец Н. До питання про деякі труднощі при перекладі термінів і шляхи їх подолання. Вісник державного університету «Львівська політехніка»: 6-та міжнар. наук. конф. Львів: ЛВН, 2018. С. 18–22.
27. Клочко М. І. Види юридичних термінів. Університетські наукові записки. 2010. № 2. С. 18—20.
28. Коваленко А. Я. Науково-технічний переклад: Навчальний посібник / А. Я. Коваленко. - Тернопіль : Вид-во Карп'юка, 2001. - 284 с.
29. Кононов О. С. Знову про проблеми юридичного перекладу [Електронний ресурс]. - Юридичний журнал. - 2010.
30. Корунець І. В. Порівняльна типологія англійської та української мов. Київ: Наукова думка, 2003. 285 с.
31. Кочан І. М. Українське термінознавство сьогодні. Філологічні студії. Збірник наукових праць. 2017. Вип. 9. С. 93–101.
32. Кравченко С. П. Мова як фактор правотворення та законотворення. Дис. Одеса, 2000. 207 с
33. Красницька А. В. Юридичні документи: техніка складання, оформлення та редагування: посіб. Київ: Парламентське вид-во, 2006. – 538 с.

34. Краснопольська Н. Л., Краснопольська М. І. Українська термінологія менеджменту в аспекті семантичної деривації. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2020. № 45. Т. 1. С. 98–101.
35. Крисанова Т. А. Особливості перекладу англійських економічних термінів в умовах безеквівалентності. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. Філологічна. 2010. Вип. 14. С. 371–374.
36. Кропінова Т. В. Переклад кінотексту: специфіка кінотексту як перекладацького об'єкта. 2009. № 6. С. 407–411.
37. Куделько З. Б. Англійська терміносистема ринкових взаємин: семантичні і парадигмальні особливості : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Чернівці, 2003. 20 с.
38. Лахмостова А. І. Структурні особливості англійських та німецьких складних термінів та їх переклад (на матеріалі текстів юридичної тематики). 2020. 63 с.
39. Левицький А. Е. Порівняльна граматики англійської та української мов. К.: Освіта України, 2007. 136 с.
40. Лещук Т. Й. Універсалізм комплексної класифікації науковотехнічних термінів (на основі німецькомовних парадигм). Науковий вісник Ужгородського ун-ту. Серія : Філологія. Ужгород, 2002. № 6. С. 41–46.
41. Литвинська С. В. Перспективні напрями розвитку української документознавчої термінології. Термінологія документознавства та суміжних галузей знань: зб. наук. пр. КНУКіМ. 2013. Вип. 7. С. 38–42
42. Литвинська С. В. Явища полісемії, омонімії, синонімії й антонімії в текстах юридичних документів. Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі: матер. III Міжнар. наук. конф. Київ, 2020. С. 89–91.

- 43.Литвинська С. В. Явище синонімії в термінології документознавства. Термінологія документознавства та суміжних галузей знань: зб. наук. пр. КНУКіМ. 2011. Вип. 6. С. 45–50.
- 44.Логінова Л. В., Іваніщенко О. В. Особливості перекладу юридичних текстів англійською мовою. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. 2021. № 49. Т. 2. С. 162–165.
- 45.Лук'янова Т. Г. Основи англо-українського кіноперекладу : навчальний посібник для студентів 4 курсу освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» денної форми навчання факультету іноземних мов. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012.
- 46.Лутцева М. В. Англійська юридична термінологія та способи її перекладу на українську мову. Вісник лінгвістичний. Серія: Лінгвістика та міжкультурна комунікація. 2017. № 2-1. С. 110–113.
- 47.Любченко М. І. Юридична термінологія: поняття, особливості, види. Монографія. Харків: «Права людини». 2015. 250 с.
- 48.Матвеева С. А. Лінгвістична реконструкція когнітивної терміноструктури Refugee/біженець в англо-українському корпусі: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. док. філолог. наук / спец. 10.02.17; 10.02.21. Київ, 2020, 36 с.
- 49.Матвеева С. А. Юридичний термін у сучасному термінознавстві та юриспруденції. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2020. Вип. 29. Т. 3. С.27–31.
- 50.Мацак Ж. Г. Переклад термінів фінансової галузі українською мовою. Вісник КДПУ імені Михайла Остроградського. Ч.1. 2008. Вип. 1 (48). С. 167– 171.

- 51.Мацько Л. І. Стилiстика української мови: Підручник / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько; За ред. Л. І. Мацько. — К.: Вища шк., 2003. — 462 с
- 52.Мисик Л. В., Савка І. В. Англійська юридична мова. Комунікативний аспект/Mysyk L., Savka I. Legal English. Communicative Aspect. Textbook. Київ: ІнЮре, 2013. 288 с.
- 53.Мостовий М.І. Лексикологія англійської мови: підручник для студентів ін-тів і фак. іноземної мови. Харків: Основа, 1993. 255 с
- 54.Нікіфорова С. М. Безеквівалентний переклад юридичної лексики в англійській і українській мовах. Лінгвістичні дослідження: зб. наук. праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. № 29. 2010. С. 138–141.
- 55.Нікіфорова С.М. Особливості юридичної термінології в англійській мові. Збірн. Наук. пр. Хар-го національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди. Харків: «ПРАВО», 2012, с.173-179.
- 56.Овсяннік Р. П. Особливості англійської юридичної термінології в економічному дискурсі. Лінгво-дидактичний плюралізм навчального процесу з іноземних мов у вищих навчальних закладах: матер. 2 наук.-метод. конф. викладачів іноз. мов вищих навч. закладів. Тернопіль. 2019. С. 142–146.
- 57.Панов М. І. Проблеми формування понятійного апарату юридичної науки: методологічні аспекти. Вісник Академії правових наук України. 2003. № 2/3. 59 с.
- 58.Панько Т. І., Кочан І. М., Маюк Г. П. Українське термінознавство : підруч. Львів : Світ, 1994. 216 с.
- 59.Пономарьова Л. А. Мовні засоби юридичного дискурсу. Лінгвістичні студії: Збірник наукових праць. Донецьк, 2008.
- 60.Попович Н. Г. Структурно-семантичні групи нетермінологічних дієслів у науковому тексті. Культура народів Причорномор'я, 1999, № 6. С. 39–44.
- 61.Раєвська Н. М. Англійська лексикологія / Н. М. Раєвська. - К.: Наука, 2001. - 234 с.

62. Романюк О. В., Бялик В. Д. Етимологічне походження та історія розвитку англomовної юридичної термінології. Вчені записки ТНУ імені В. і Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. 2020. С. 177–180.
63. Руднева І. С. Юридичний дискурс як модель інституційного дискурсу. Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Іноземна філологія. 2018. Вип. 87. С. 85—91.
64. Сапальова Н. Використання в українському перекладі науковотехнічних термінів іншомовного походження. Культура народів Причорномор'я. 2011. № 13. С. 129–133
65. Семенюк О. А., Паращук В. Ю. Навчальний посібник: Основи теорії мовної комунікації. Київ. ВЦ «Академія», 2010. С. 240
66. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: Підручник / О. Ф. Скакун. - Х. : Консул, 2005 - 656 с.
67. Скороходько Е. Ф. Питання перекладу англійської технічної літератури (переклад термінів) / Е. Ф. Скороходько. - К. : Наука, 1983. - 90 с.
68. Скорофатова А. О. Основи юридичної лінгвістики: навчально-методичні матеріали до курсу. Київ: Міжрегіональна академія управління персоналом, 2020. 640 с.
69. Стоянова Т. В. Проблеми класифікації юридичної термінології та її переклад. Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. 2018. № 27. С. 189–196.
70. Тарнавська М. М. Класифікація юридичних термінів (на матеріалі сучасної арабської літературної мови). Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2015. №17. С. 86—88.
71. Томіленко Л. М. Термінологічна лексика в сучасній тлумачній лексикографії української літературної мови: монографія. Івано-Франківськ: Фоліант, 2015. 160 с.
72. Фурт Д. В., Дмитрук Л. А. Термінологія: навчальний посібник / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. ТуганБарановського. Кривий Ріг, 2020. 172 с.

73. Хацер Г. О. Особливості перекладу англomовних текстів юридичного дискурсу (на матеріалі договорів купівлі-продажу). Актуальні питання іноземної філології. 2019, № 10. С. 268–273.
74. Ходаковська О. О. Специфіка англomовного юридичного дискурсу та особливості його перекладу. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія». 2014. № 10. С. 164—167
75. Циткіна Ф. О. Термінологія й переклад / Ф. О. Циткіна. - Львів: ВЛі, 2003. - 187 с.
76. Черненко А. В. Юридичний переклад та лінгвокультурні фактори перекладу юридичного тексту. Наукові записки Харківського економіко–правового університету. 2016. № 1(18). С. 89–94
77. Чернікова Л. Ф. Переклад як вид мовленнєвої діяльності. Особливості юридичного перекладу. Культура народів Причорномор'я. 2014. № 267. С.180–184.
78. Черноватий Л. М. Переклад англomовної економічної літератури. Вінниця : Нова книга, 2007. 411 с.
79. Чухно Т. В. Лінгвостилістичні особливості термінологічних сполучень в англійській мові (На прикладі митного дискурсу). Актуальні проблеми слов'янської філології. – 2020. Вип. XXIII. Ч. 1. С. 471–478
80. Швелідзе Л. Д., Мельник П. В. Юрислінгвістика: українськоанглійські еквіваленти юридичних термінів. Науковий журнал «Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації». Том 30 (69) № 1. 2019. С. 170–175.
81. Шевчук С. В. Українське ділове мовлення: Підручник / С. В. Шевчук. – 5-ме вид., випр. і допов. – К.: Арій, 2010. – 573 с.
82. Шумило І., Сніца Т. Особливості перекладу юридичних текстів. Філологічний дискурс: зб. наук. праць. 2016. Вип. 4. С. 266–272.
83. Ярова Л. О. Граматичні особливості англomовних міжнародних документів в аспекті перекладу. Наукові записки КДПУ. Серія: Філологічні науки. 2016. Вип. 144. С. 233–240.

84. Chambers, J. K. Sociolinguistic Theory: Linguistic Variation and Its Social Significance. Oxford : BlackwellPub, 2003. 320 p
85. Cotterill J. Language in the Legal Process. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2002. 295 p.
86. Day J., Krois-Linder A. Translegal. International Legal English. Teacher's Book. Cambridge: Cambridge University Press, 2006. 320 p
87. Eades D. Sociolinguistics and the Legal Process. Bristol/Buffalo/Toronto: Multilingual Matters, 2010. 592 p
88. Gibbons J. Forensic Linguistics. An Introduction to Language in the Justice System. Oxford: Blackwell, 2003. 250 p.
89. Mellinkoff D. The Language of the Law. Boston: Non Basic Stock Line, 2004. 526 p

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

https://uakino.me/filmy/genre_drama/947-suddya.html

ДОДАТОК

Юридична термінологія у юридичній драмі 'Суддя' та її відтворення в українськомовному перекладі.

	Текст оригіналу	Текст перекладу
1	Capital murder	вбивство, що карається смертною карою;
2	money laundering	відмивання коштів, отриманих злочинним шляхом
3	manslaughter	ненавмисне вбивство
4	execution	прийняття рішення суду
5	there's a hearing on my subpoena	за моєю повісткою призначено слухання
6	oath-helper	особа, що підтверджує справедливість заявок однієї з сторонніх сторін під присягою
7	hot issue	цінний папір, розміщений публічно і користується величезним попитом;
8	at a remedial stage	на етапі застосування засобів правового захисту

9	formation process	процес укладення договору
10	under the contract	за договором
11	to exempt from liability	звільнити від відповідальності
12	This case is moving forward	справу прийнято на розгляд судочинства
13	obstruction of justice tampering with federal evidence	перешкоджання правосуддю із фальсифікацією федеральних доказів.
14	passed the bar	скласти екзамен в колегії адвокатів
15	committing a breach of the peace	порушення громадського порядку
16	white-collar crime	злочин, скоєний службовцем
17	transcript of the evidence	розшифрована стенограма протоколу судового засідання;
18	extraordinary remedies	надзвичайні засоби судового (правового) захисту
19	rules of superintendence	правила нагляду за процедурою проведення засідань;
20	official accusation	офіційне звинувачення (у здійсненні

		злочину);
21	accrual right	право на витягнення доходу;
22	the bar	екзамен в колегії адвокатів
23	backdating option	оформлення заднім числом
24	evidentiary hearing	слухання щодо допустимості доказів;
25	hearsays	показання з чужих слів
26	Juridical process	юридичний процес
27	operating budget	операційний бюджет
28	An order of <u>discharge</u> is a court order releasing someone from bankruptcy	Наказ про <u>звільнення</u> – це рішення суду про звільнення особи від банкрутства
29	plaintiff	позивач
31	to attempt to interrogate	наматися допитати
32	attorney	адвокат
33	fingerprints	відбитки пальців
34	constitutional rights	конституційні права

35	juvenile court	суд для неповнолітніх
36	witness protection program	програма захисту свідків
37	give a deposition	дати свідчення
38	testify against	свідчити проти
39	a civil suit	цивільний позов
40	plaintiff being interviewed	опитаних позивачів
41	cross examinations	перехресний допит
42	prosecutor	обвинувач
43	the letter of the law	буквою закону
44	criminal penalties	кримінальні покарання
45	public hearing	відкриті слухання
46	a federal crime	федеральний злочин.
47	by direct vote	прямим голосуванням
48	perjury	лжесвідчення

49	criminal intimidation	незаконне залякування
50	manpower	людські ресурси
52	according to law	відповідно до закону
52	false evidence	неправдиві свідчення
53	exclusive rights	ексклюзивне право
54	Citizen's arrest	затримання правопорушника цивільною особою
55	irrevocable decision	рішення, остаточно вступило ви силу
56	fully comprehensive insurance	повне страхування
57	four serial suicides and now a note	чотири серійних самогубства, а тепер ще й передсмертна записка;
58	this is circumstantial	– це все непрямі докази
59	embezzlement	розкрадання майна фірми
60	entirely and completely remove	усунути повністю
61	null and void	недійсний

62	class action lawsuits	колективні позови
63	a fair assessment	об'єктивна оцінка
64	a record	привід в поліції
65	defendant	відповідач
66	jury	судді
67	an attorney client privilege	адвокатська таємниця
68	a managing partner	керівний менеджер
69	effective	вступати в силу
70	asking for property to be returned to someone	вимагають повернути майно комусь
71	we can petition the juvenile court alleging the boy's in need supervision and protection	ми можемо подати прохання в суд у справах неповнолітніх, стверджуючи, що хлопчик потребує нагляд і захист;
72	public works	громадські роботи
73	closer	закривач; юрист, здатний переконати клієнта підписати угоду, тим самим уникнувши передачі справи до суду.

74	in the red	борг
75	filing this action	подавши цей позов
76	That case was sealed	було закрите слухання
77	you ever heard of obstruction of justice. It's a federal offence	ви коли-небудь чули про перешкоджання правосуддю. Це федеральне правопорушення
78	paralegal	помічник юриста
79	bail	застава
80	general counsel	юрисконсульт